

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
1.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2023/921
Toplantı Tarihi/Sayısı : 22.8.2024/44
Karar Numarası : 2024/796
Başvuran : F. K.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Ödemiş T Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başvuranın bulunduğu koğuştta arama yapıldığı sırada bazı eşyalarına el konulduğu bazılarına ise zarar verildiği iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuru dilekçesinde başvuran özetle:

a. 8/3/2023 tarihinde bulunduğu koğuştta yapılan kısmi arama esnasında bazı kişisel eşyalarına el konulduğunu, çarşafının bıçak ile kesildiğini; battaniesi, ders kitapları ve Kuran-ı Kerim'inin yere atıldığını, dolabının üstündeki plastik elbise askısının koparılarak alındığını, koğuştta yeterli sayıda sandalyenin mevcut olduğu gerekçesiyle sandalyesinin koğuştan çıkarıldığını,

b. 10 kişilik koğuştta 20 kişinin üzerinde mahpus kalıyor olmasına rağmen 10 kişilik eşyaya izin verildiğini ve hiçbir fiziki iyileştirme yapılmadığını,

c. Eğitim hayatına devam ediyor olmasına rağmen Kurum İdaresi tarafından ders kitaplarını yalnızca dolap içinde himaye edebileceği ve dolap üstünde veya ranza altında tutamayacağını belirtildiğini, kitaplarını 40*170*40 cm ebatlarında olan dolaba sığdırmasının mümkün olmadığını, bahsi geçen konuda Kurum İdaresine dilekçe yazdığını fakat dilekçesine cevap verilmediğini iddia etmekte ve mağduriyetinin giderilmesini talep etmektedir.

3. Ödemiş T Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünün iddialara ilişkin cevabi yazısında özetle:

a. Hükümlünün bulunduğu odaya yapılan 8/3/2023 tarihli kısmi aramanın kurum nöbetçi müdürü ve kurum sıralı amirlerinin gözetimi ve nezaretinde görevli memurlar eşliğinde yapıldığı, yapılan aramanın niteliğine ve usulüne uygun olarak odanın her bölümünün detaylı bir şekilde arandığı, ortak yaşam alanı ve yatakhane kısmında birer hükümlünün kısmi aramaya eşlik ettiği,

b. Hükümlünün iddia ettiği şekilde kantinden satın alınan malzemelerin keyfi olarak toplanmadığı, bu malzemelerin Adalet Bakanlığının talimatları ve ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda ceza infaz kurumunda firar,

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

isyan ve yangın gibi olayların meydana gelmemesi için denetlendiği,

c. Kurum genelinde odalarda nevresimlerin ve battaniyelerin amacı dışında firar, isyan veya yangın gibi olaylarda kullanılması durumunun kuvvetle muhtemel olması sebebiyle Adalet Bakanlığının talimatları ve ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda nevresim ve battaniyelerin gereğince kontrol edilerek işleme tabi tutulduğu, hükümlünün emanet eşya kayıtlarında üzerinde 2 adet nevresimin bulunduğu ve bu durumun ilgili mevzuat hükümlerine uygun olduğu,

ç. Yapılan kısmi aramada ilgili mevzuat hükümleri gereğince ders kitaplarının denetime tabi tutulmadığı ve hükümlünün iddialarının aksine ders kitaplarına el konulmadığı,

d. Hükümlünün ders kitaplarının ve Kuran-ı Kerim'in yere atıldığı yönündeki şikâyetiyle ilgili olarak görevli personelin bu konuda hükümlüye karşı keyfi ve kindar bir tutum içerisinde olmasının mümkün olmadığı, arama tutanağında da aktarıldığı üzere söz konusu kısmi aramanın nöbetçi müdür ve başmemurlar gözetiminde gerçekleştirildiği,

e. 8/3/2023 tarihli kısmi arama tutanağının son kısmında görüleceği üzere kısmi arama yapıldıktan hemen sonra odadaki hükümlü ve tutukluların dinlendiği, hükümlü ve tutukluların odayla ilgili herhangi bir şikâyetleri ve kayıp eşya bildirimlerinin bulunmadığı kayıt altına alınarak kısmi aramanın sonlandırıldığı belirtilerek ilgili olduğu değerlendirilen belgeler yazı ekinde sunulmuştur.

4. Muhatap Kurumun cevabi yazısı başvurana görüşünü sunması için gönderilmiş, başvuran yazılı görüşünde arama sırasında yapıldığını iddia ettiği uygulamanın haksız olduğunu ifade etmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" başlıklı 17'nci maddesinin birinci fıkrasına göre:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz."

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

7. 6701 sayılı Kanun'un "*Başvurular*" başlıklı 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği*" hükme bağlanmıştır.

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Karar türleri*" başlıklı 65'inci maddesinin birinci fıkrasına göre;

"Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

9. Mezkûr Yönetmelik'in "*Gerekçeli kabul edilmezlik kararı*" başlıklı 67'nci maddesi şöyledir:

"(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup

bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.

(2) Ön inceleme aşamasında incelenabilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

10. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

11. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda başvuranın iddia ve talepleri konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

12. Başvuran 8/3/2023 tarihinde koğuşunda yapılan kısmi arama esnasında bazı kişisel eşyalarına el konulduğunu, bazılarının ise zarar verildiğini iddia etmektedir. Kurum İdaresi ise söz konusu kısmi aramanın ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda gerçekleştirildiğini belirtmektedir.

13. Muhatap Kurum tarafından sunulan kısmi arama tutanağında; aramanın Kurum Nöbetçi Müdürü nezaretinde 14:45-15:25 saatleri arasında gerçekleştirildiği, arama esnasında öncelikle odada kalan mahpusların gerekli güvenlik tedbirleri alınarak havalandırma bahçesine çıkarıldığı, havalandırma bahçesine alınan mahpuslarının üst aramaları yapıldıktan sonra bir mahpusun ortak yaşam alanında bir mahpusun ise yatakhane bölümünde aramaya refakat etmesi sağlanarak görevli personel tarafından arama işlemine başlanıldığı, Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik ve Kurum İç Yönergesine göre odalarda bulundurulabilecek eşyalar arasında özellikle firarı kolaylaştırıcı mahiyette ip, kablo, temizlik eşyası, çatal, kaşık, yastık, nevresim, battaniye vb. eşyaların mevzuatta belirtilen miktarın dışında olup olmadığının kontrolü yapılarak miktarın dışındaki eşyaların odanın dışına çıkarılması sağlandığı kayıt altına alınmıştır. Tutanakta ayrıca kısmi arama esnasında odadaki mahpuslara herhangi bir sorun ve şikâyetlerinin olup olmadığının sorulduğu ve kendilerinin dinlenildiği, herhangi bir kayıp eşya bildiriminde bulunulmadığı belirtilmiştir.

14. Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Arama, güvenlik tatbikatı ve sayım" başlıklı 34'üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan düzenleme şu şekildedir: "*Kurumlarda, oda ve eklentilerinde, hükümlünün üst ve eşyasında habersiz olarak her zaman arama yapılabilir. Kurumun tamamında her ay bir kez mutlaka arama yapılır. Oda ve eklentilerinde yapılacak aramalarda bir hükümlü hazır bulundurulur.*"

15. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), insan onuruna saygı gösterildiği ve meşru bir amaç için uygun şekilde yürütüldüğü sürece, cezaevi güvenliğinin korunması, suç ve kargaşanın önlenmesi amacıyla arama yapmanın kötü muamele oluşturmayacağını dile getirmiştir (AİHM, *Wainwright/Birleşik Krallık*, B. No:12350/04, 26.12.2006, para. 42). AYM'ye göre; "*Tutuklu ve hükümlülerin temel hak ve hürriyetlere genel olarak sahip olmaları, bu hakların tutuklu ve hükümlüler için ceza infaz kurumu dışındaki bireyler*

kadar güvence altına alındığı anlamında da değerlendirilmemelidir. Ceza infaz kurumlarının işlevi ve amacı kapsamında tutuklu ve hükümlülerin hakları ceza infaz kurumuna girmekle zaten sınırlanmıştır” (AYM, Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri, 2013/583, 10/12/2014, para. 73). Dolayısıyla koğuşlarda yapılan aramaların cezaevinde olmanın yol açtığı bir sonuç olduğu ve mahpusun hakları ihlal edilmediği sürece asayiş ile güvenliğin sağlanmasını temin edecek eylemlere katlanması gerektiği değerlendirilmektedir.

16. Mevcut durumda başvuran, arama esnasında bazı eşyalarına el konulduğu bazılarında ise zarar verildiğini iddia etmiş ancak iddiasını destekleyecek hukuki ve fiili deliller sunmamıştır. İhlal iddiasında bulunan kişinin iddialarını ispat etmesi genel kural olduğundan hukuki ve fiili deliller ile desteklenmeyen başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilmektedir. Anayasa Mahkemesi (AYM), ispat yükümlülüğü başvurana ait olmasına rağmen başvuru tarafından soyut şekilde birtakım hükümlere atıfta bulunulması ancak söz konusu hükümlerin nasıl ihlal edildiğinin açıklanmaması ve ispatlanmaması durumunda başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olduğuna karar vermiştir (AYM, Muhittin KAYA, B. No: 2013/1213, 04/12/2013, para. 32).

17. Ceza infaz kurumu idaresinin ilgili mevzuat gereği her ay en az bir defa oda ve eklentilerde arama yapmak zorunda olduğu ve başvuranın gerçekleştirilen aramaya ilişkin iddialarını somut delillerle ortaya koyamaması dolayısıyla söz konusu iddianın kabul edilmez olduğu değerlendirilmiştir.

V. KARAR

A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

22/8/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Aışan TİRYAKİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Üye